

G. VAN VOEREN, *Leven rond Veltmans. Strijd tegen kapitalisme en franskiljonisme. Leven midden de zijnen. Evolutie van Voertoestanden*. Tongeren, Bond der Vlamingen van Oost-België, 1987 (Plein 8, 3700 Tongeren)

Hans VAN LAAR. *Voeren. Een politiek-cultureel antropologische studie van de tweespalt in 's-Gravenvoeren*. Brussel, Grammens, 1988 (Aktueel nr. 22).

Beide boeken trachten een beter inzicht te verschaffen in de problemen rond de Voerdorpen. Daar het fraai geïllustreerde werk van G. van Voeren „leven en mensen” rond Pastoor Veltmans (pastoor te 's-Gravenvoeren van 1920 tot 1948, nadien op rust te St.-Maartensvoeren tot 1956) behandelt, maken we indirect kennis met de *voorgeschiedenis*. De *persoon* van de actieve en strijdbare

priester dient a.h.w. als kapstok om allerhande interessante, bekende en onbekende, gegevens te verzamelen. Eerst over Limburg en het Luikse: het leven in de Kempen rond de eeuwwisseling, de toestanden in de colleges rond 1900, het Klein Seminarie te St.-Truiden en het Genootschap *Utile dulci*, Mgr. Rutten, het Belgisch College te Rome, en, bijzonder boeiend, de christendemocratische beweging rond E.H. Pottier, een Waalse tegenhanger van Daens, wiens luitenant pastoor Veltmans is geweest en die geen Stillemans tegenover zich vond staan. Nadien, in het tweede deel, vooral personen en toestanden in het N.O. van de provincie Luik (o.a. de rol van de N.M.B.S. in de verfransing, Aubel, de Ursulinen) ten tijde van de pastoor, met een korte excursie in de geschiedenis van het steeds weer verdeelde oude hertogdom Limburg. Belangrijk is o.i. de beklemtoning van Veltmans' inzichten in het *identiteitsprobleem* van de Voerenaren: geen Duitsers, geen Walen, maar ook geen Flamänder, en zijn overtuiging dat de integratie van de Limburgs sprekende Voerenaren in de „Vlaamse” gemeenschap niet overhaast mocht doorgevoerd worden, maar geschieden moest langs de weg der geleidelijkheid.

Het boek van van Laar, dat op een doctorale scriptie van het Antropologisch-Sociologisch Centrum van de Gem. Universiteit te Amsterdam berust, is het „resultaat van antropologisch veldwerk in 's-Gravenvoeren”. Het is prettig leesbaar geschreven en wil tegelijk aan wetenschappelijke normen voldoen. Het schetst de *actuele* Voerproblematiek — 1940-1987 — aan de hand van de „politieke” geschiedenis van *één van de Voerdorpen* met bij gelegenheid een uitkijk op de andere gemeenten. Ook van Laar wijst op het identiteitsprobleem van de Voerenaren, maar hecht zeer veel belang aan de *dorpspolitiek* die aanvankelijk werd beheerst door de na W.O. II nog sterker geaccentueerde tegenstelling tussen *Belgischgezinden* en *Vlaamsgezinden*, die gedeeltelijk al voor de oorlog aanwezig was. Niemand twijfelde aan het Vlaams-Limburgse taalkarakter van de Voerstreek. Deze tegenstelling leidde — zoals overigens ook elders — tot de „plebiscitaire” talentelling van 1947. Maar de burgemeesters bleven het Vlaamse karakter verdedigen. Het was de administratieve herindeling in 1963 die een nieuwe tegenstelling *Limburgsgezind-Luiksgezind* deed ontstaan; ze wierp de bestaande politieke verhoudingen omver en leidde ten slotte tot de bewuste en gewilde verfransing van de oorspronkelijk Limburgssprekende Luiksgezinden en met name van hun kinderen. Terloops zij gewezen op het in de laatste tijd meer besproken sociolinguïstische aspect (Wijnants), dat een motivering tracht te leveren voor de uitslag van de „vervalste” telling. Van Laar heeft zich uitstekend ingewerkt in de lokale toestanden; de groei en de evolutie van het Voerprobleem — in dit éne dorp — worden duidelijk (man en paard worden genoemd) en objectief beschreven en „verklaard”. Aan te bevelen aan ieder die een ernstig inzicht wil krijgen in wat er in de Voerstreek geleefd heeft en leeft, bekeken vanuit één dorp, dat misschien niet in alle opzichten representatief kan genoemd worden.